

Izrada dokumenta Arhitektonske politike

U želji da približimo široj javnosti što *Arhitektonske politike* jesu, i što znače u europskom kontekstu Radna grupa za izradu prijedloga dokumenta *Arhitektonske politike* odlučila je dati kratku informaciju temeljenu na *Pregledu europskih arhitektonskih politika* koji je objavljen u prosincu 2011. godine od strane EFAPa¹. Podatci obrađeni u *Pregledu*² dobiveni su putem Upitnika koji su tijekom 2010. godine popunjavale sve zemlje članice EU, zatim Švicarska i Norveška, kao i zemlje koje su u raznim fazama priključenja EU.

Europske arhitektonske politike

Sinteza iz EFAP-a

Sažetak

A) Politike arhitekture i kulture

Gledajući na široku definiciju, arhitektura čini vitalni dio javnih politika, poput stanovanja i građenja, urbane politike, okolišne i krajobrazne politike. Arhitektura se sve više zamjećuje kao važan kulturni izričaj, koji predstavlja i potvrđuje trenutne stilove življenja. Norveška *Arhitektonska politika*, francuski *Zakon [art. 1. "architecture, expression de la culture"]*, Irska i Nizozemska politika započinju tekstom koji se može očitati slijedećom rečenicom:

„Arhitektura je kulturna i umjetnička forma izražaja i društveni element kulture“ (Turska Arhitektonska politika 2007. godine)

B) Arhitektonske politike u Europi, kratak povijesni pregled

Već od 1980-ih, a snažnije od 1990-ih rastući je broj zemalja članica EU koje su usvojile arhitektonske politike kako bi unaprijedile kvalitetu arhitektonskog djelovanja. Nakon „*Zakona o arhitekturi*“, prihvaćenog u Francuskoj 1977. godine, Nizozemska je bila među prvima koja je 1991. godine objavila dokument *Arhitektonske politike*. *Arhitektonsko Vijeće Europe (ACE)*, objavilo je 1995. godine tekst pod nazivom „*Europa i Arhitektura sutra*“, naslovljen na nacionalne i lokalne razinu EU, sa zaključcima unutar kojih su prijedlozi za buduće unapređenje arhitekture u Europi. U želji da potakne djelovanje i uključi se u rješavanje problematike, *Vijeće EU* je 2001. godine usvojilo „*Rezoluciju o arhitektonskoj kvaliteti*“, kojom je poticalo zemlje članice u promicanju arhitekture i općenito, svijesti o arhitekturi. U novije vrijeme, Parlament EU odobrio je 2008. godine Rezoluciju za praćenje procesa *Teritorijalne Agende* i *Leipziške Povelje* za održive europske gradove, u kojoj pozivaju države članice da obrate veću pažnju pri stvaranju kulture visoko kvalitetnog načina življenja. U prosincu 2008. godine, *Vijeće EU* prihvatilo je „*Zaključke o arhitekturi i održivom razvoju*“, koji pozivaju *Komisiju EU* i *MS* da imaju razumijevanja za arhitekturu i njena specifična obilježja, u njenim osobitim kulturnim

¹ *Europski forum za arhitektonske politike (EFAP-FEPAa.i.s.b.l.)* je međunarodna mreža posvećena osnaživanju i promoviranju arhitekture i arhitektonskih politika u Europi, na način da povezuje javnost, profesionalce, kulturu i edukaciju.

² www.efap-fepa.eu

aspektima, u svim značajnim javnim politikama, pogotovo u istraživanju, ekonomskoj i socijalnoj jedinstvenosti, te politici edukacije.

C) Postojanje specifične arhitektonske politike, glavne značajke:

16 od 27 zemalja EU + Norveška + Turska imaju neki oblik arhitektonskih politika ili pravila: Austrija, Bugarska, Cipar, Danska, Finska, Francuska, Grčka, Mađarska, Irska, Latvija, Litva, Malta, Nizozemska, Norveška, Španjolska i Turska, dok su Republika Češka, Mađarska, Republika Slovačka i Portugal još u procesu donošenja. Među zemljama koje imaju arhitektonsku politiku, kao npr. Austrija, Danska, Finska, Irska, Nizozemska i Norveška, uočava se značajan napredak u ekonomskom razvoju, uključujući sve aspekte, uz angažman više ministarstava (čak 14 u Norveškoj), može se govoriti da je arhitektonska politika glavna „*izvozna tema razgovora*“, a samim time i kao dodana vrijednost svakoj državi. (Nizozemska je napravila već 3 revizije arhitektonske politike, Irska dvije, a Francuska, Nizozemska i Danska imaju urede izvan zemlje koje promoviraju dokument i smjernice date u njemu).

Najistaknutija obilježja arhitektonskih politika su slijedeća:

- „*Kvaliteta*“ ne podrazumijeva samo estetski dojam već je potrebno tumačiti je kroz funkciju i interakciju u zadanom kontekstu. Sve zainteresirane strane, od investitora do izvođača, dijele odgovornost za postizanje arhitektonske kvalitete.
- Arhitektura se smatra industrijom s visokim izvoznim potencijalom, odraz zemlje („*arhitektura je jedna od najkreativnijih industrija*“, Latvija).
- Središnja izvršna vlast potiče visoku kvalitetu gradnje zgrada kako bi bila glavni uzor potencijalnim investitorima („*upravljanje prema vlastitom primjeru*“, Irska).
- Odnos između arhitekture i okoliša / krajobraza uglavnom je uspostavljen propisima.
- Promoviranje mladih arhitekata, nove arhitekture (Danska, Norveška, Francuska).
- Informiranost i edukacija (u svim zemljama, u Irskoj i Finskoj arhitektura je uključena u program obaveznog obrazovanja, u Nizozemskoj postoje posebne smjernice za investitore).
- Uključivanje javnosti o budućem investiranju na pojedinoj lokaciji, ne bi smjela biti prepuštena samo profesionalcima i dobro informiranim ljudima, već bi trebalo komunicirati i s javnošću.
- Međukulturalni dijalog, utvrditi standardni, uobičajeni rječnik, a nikako ne komunicirati tehničkim rječnikom.
- Cilj arhitektonskih politika treba biti smanjenje barijera između državne uprave i stanovništva, te stvaranje javne informiranosti.

U okviru informacija vezanih uz Hrvatsku ističe se niz elemenata koji su do sada implementirani kako u našu zakonsku regulativu, tako i djelovanje Savjeta za prostorno uređenje države, raznih ministarstava, Hrvatske komore arhitekata i Udruženja arhitekata Hrvatske, što nas stavlja uz bok državama koje su na putu donošenja dokumenta *Arhitektonske politike*.

Za Radnu skupinu

dr.sc.Borka Bobovec, dipl.ing.arh.